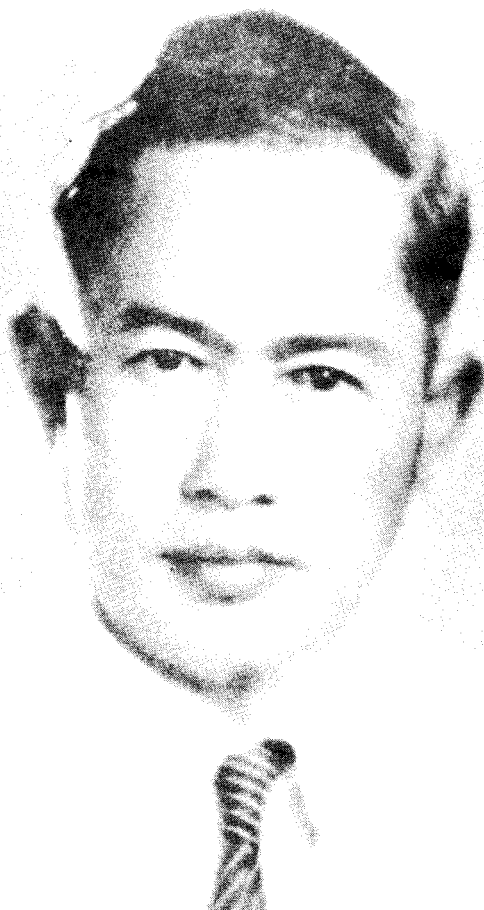

คำนำ

เรื่องที่อยู่ในมือของท่านนี้ เป็นเรื่องในรูปของคำถามว่า “ท่านเป็นชาวพุทธหรือ ?” จุดหมายก็เพื่อสะกิดใจท่านให้เกิดความสำนึกว่า ตนของตนนี้นั้นเป็นชาวพุทธกับเขาแล้วหรือ ? และอธิบายเรื่องที่ชาวพุทธควรปฏิบัติยังไม่ละเอียดนักเพราะเวลาจำกัด แต่ก็พอเป็นแนวทางให้ท่านได้พิจารณาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันบ้างพอสมควร ข้อปฏิบัติจะช่วยให้ท่านก้าวหน้าในทางธรรม

ชาวพุทธทุก ๆ ท่านย่อมจักทราบซึ่งแก่ใจของท่านดีแล้วว่า อันว่า พระพุทธศาสนาธรรมนั้น หากเราชาวพุทธได้ปฏิบัติกันอย่างเป็นชีวิตจิตใจแล้ว ย่อมจักเป็นร่มบารมีธรรมให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ชีวิตแห่งทุกท่านที่เป็นชาวพุทธโดยแท้จริง ชีวิตของท่านจะเข้มแข็ง ไม่อ่อนแอ ไม่ยากจน ขอแต่ให้ท่านนำศาสนาธรรมมาใช้กับชีวิตประจำวันของท่าน โดยแท้จริงเกิด เกิดผลดีแน่.

นาย เค็ลล์ วินทร์พริษฐ์

ชาติ: ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

ม.๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๒

คำปรารภ

ในงานฉาบฉวย คุณเคลิ้ม อินทร์พรวรย์ เจ้าภาพได้จัดพิมพ์หนังสือเพื่อเป็นอนุสรณ์และบรรณาการแก่ท่านที่ให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในครั้งนี้

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงได้จัดพิมพ์หนังสือธรรมะเรื่อง "ท่านเป็นชาวพุทธหรือ" ของ ท่านภิกขุ ปัญญานันทมุนี และคำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๐๑ ของท่านอาจารย์ ดร. หนูค แสงอุทัย ซึ่งได้กรุณาแต่งขึ้นในระยะเวลาอันสั้นตามคำกราบเรียนของเจ้าภาพ เพื่อเป็นอนุสรณ์และบรรณาการในครั้งนี้ เจ้าภาพขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านเจ้าของเรื่อง ซึ่งได้กล่าวนามมาแต่คนไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขออำนาจกุศลทั้งหลายพร้อมด้วยน้ำพักน้ำแรงในการพิมพ์หนังสือเล่มนี้ จงกลั่นกาลให้คุณเคลิ้ม อินทร์พรวรย์ จงได้รับวิบากสมบัติอันวิบุลยผดในสัมปรายภาพทุกประการ

เจ้าภาพ

คำไว้อาลัย

นายเฉลิม อินทร์พรมย์ เป็นผู้มีอัธยาศัยใจคอกี
และเป็นผู้มีนิสัยหนักแน่นกล้าได้กล้าเสีย ทำอะไรทำจริง
ทราบกล่าวทำงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบากบั่นออกทนจนกระ
ทั่งได้เป็นนายกเทศมนตรีอยู่หลายสมัย

พอเอ่ยชื่อ "คนเถรตรง" และ "คนตรง" ขึ้นมา
คนโดยมากก็พอจะทราบเค้าเรื่องกันได้ว่า มีดีและมีเสีย
เพียงใด แต่ลงท้ายก็ดูเหมือนถือกันเป็นคติว่า เถรตรง
ไม่ดีเป็นตาชชอกกวนแต่คนตรงนั้นดูออกจะหายากสักหน่อย
การที่ข้าพเจ้าจะเขียนเรื่องมาสมทบในคราวนี้ก็เนื่องด้วย
ได้พบ คนตรง ซึ่งเป็นผู้ที่ถูกใจข้าพเจ้านั้น ก็ได้แก่ผู้ช่วย
ชาวม ผู้มีนามว่าตรงพรม การกระทำด้วยกายไม่ว่าจะทำ
อะไรทำอย่างตรงไปตรงมา การกล่าววาจาไม่ว่าจะพูด
อะไรก็พูดกันตรง ๆ ไม่เล่นแง่เล่นเหลี่ยมเอาชั้นเอาเชิง

คุณค่าของการที่เป็นคนตรงมีประโยชน์มากมายนัก
จะยกมากล่าวให้เห็นง่าย ๆ ก็คือ ทุกตรงไม่ยอมยอมเสีย
เวลาโดยใช่เหตุ รู้เรื่องกันง่าย วาจะไ้หรือมิไ้ เอา
หรือไม่เอา การทำอะไรตรงไปตรงมา ย่อมก่อให้เกิด
ความนับถือในหมู่ชนที่ได้มาร่วมสมาคมด้วย

อีกอย่างหนึ่ง ที่จะนำความดีของ นายเคลิ้ม อินท
รัมพรรย์ ขึ้นมาสรรเสริญหรือส่งเสริมก็คือ การไม่เอารัก
เอาเปรียบ และการที่ไม่ยอมเสียเปรียบผู้ใด พร้อมด้วย
ความเที่ยงตรง เคารพศรัทธากระ เนียบแบบแผนตลอดจนกฎ
หมายของบ้านเมือง

เพราะฉะนั้น ก่อนจบคำไว้อาลัยของข้าพเจ้า ซึ่ง
จะเว้นเสียมิไ้ซึ่งความอาลัยและเสียสย นายเคลิ้ม อิน
ทรัมพรรย์ ผู้ควรวายชนม์ไปในระหว่างความรักความเสีย
สยนี้ จึงขอคุณงามความดีของผู้วายชนม์ ซึ่งเก้ทำไว้ใน
กาลเมื่อยังมีชีวิตอยู่ จงกลั่นกาลให้ถึงซึ่งสุขคติสัมปราย
ภพในเบื้องหน้าไ้เนนเทอด

ขุนชำนาญสุสาน

ความเป็นเพื่อนระหว่าง คุณเคลิ้ม อินทร์พรหม

คุณเคลิ้ม อินทร์พรหม เมื่อมีชีวิตอยู่เป็นผู้มีนิสัย
สุภาพ อ่อนโยน อภัยเสียใจ โอบอ้อมอารี มีความเห็นอก
เห็นใจคนทุกชั้น ชอบสร้างมิตร มีใจกว้างขวาง เป็น
คนสนุกและอารมณ์ดีอยู่เป็นนิจ จึงเป็นที่ชอบพอรักใคร่และ
นับถือของบรรดาญาติมิตร สหาย และผู้ที่รู้จักคุ้นเคยโดย
ทั่วไป

ส่วนด้านการบริหารท้องถิ่น ทุกข้อดีของชาวปากน้ำ
คุณเคลิ้มไม่เคยละเลย น้ำประปา ไฟฟ้า ถนนหนทาง ก็
ได้จัดหาและทำให้เกิดขึ้น คุณเคลิ้มเป็นนายกเทศมนตรี
และเทศมนตรีหลายสมัยที่เกี่ยวเป็นเครื่องวัดความดี บัดนี้
คุณเคลิ้มได้อำลาจากเพื่อนไปแล้ว ไม่มีวันกลับ กุศลผล
บุญที่ทำไว้จริง เป็นอันส่งส่งให้ดวงวิญญาณคุณเคลิ้มไปสู่
ความสุขสงบในสัมปรายภพในวันคร

พิสิษฐ์ (หม่อมะลิ) พิษณุเวช

อาลัยพี่เคลิ้ม

อาลัยใจอ่อนโยน
มีจรรยาพาพิสดาร
อุระระทดไทรโยน
อาทิตยเคยแสงจำ

อาทิต
สุพา
อาเปรียบ ปานเฮย
กับแล้วอนธกาล

ขอวิญญานสถิตยคำว
เกษมสุขนิรันดร์
ทราบจนกว่าถึงวัน
เกิดใหม่จงเกริกก้อง

แคนสวรรค์
กิ่งพร่อง
จุกิ นะพี
เพื่องพ้องกำจาย

อนงค์ อินทร์มรรย

ประวัติ

นายเฉลิม อินทร์มรรย เป็นบุตรชายคนเดียวของ
นายแป้ว นางน้อย อินทร์มรรย เกิดเมื่อวันที่ ๑
กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ ณ บ้านเลขที่ ๑ ต.ท้ายบ้าน
อ. เมือง จ.สมุทรปราการ ได้รับการศึกษาจาก รร.ชล-
ราษฎรอารุง

เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้สมรสกับ
นางสาวสำรวย สุภาคง และมีบุตรธิดาด้วยกัน ๖ คน คือ

๑. น.ส.ศศิราญ อินทร์มรรย
๒. น.ส.สุคนษรศ อินทร์มรรย
๓. น.ส.สาธินี อินทร์มรรย
๔. ก.ญ.ศรีสุพรรณ อินทร์มรรย
๕. ก.ช.สาคริช อินทร์มรรย
๖. ก.ช.กษพงษ์ อินทร์มรรย

ท่านอาชีพและการทำงานนั้น ะยะแรกทำเป็นธุรกิจ

ส่วนตัว ต่อมาได้ทำงานในหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ คือ เทศบาลเมืองสมุทรปราการ ตามลำดับดังนี้ คือ

วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๔๗๕	ดำรงตำแหน่ง เทศมนตรี
วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๔๘๓	ดำรงตำแหน่ง เทศมนตรี
วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๔๘๕	ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี
วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๔๘๖	ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี
วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๔๘๗	ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี
วันที่ ๑ กันยายน ๒๔๘๘	ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี
วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๔๘๙	ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี
วันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๙๕	ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี
วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๐๐	ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี
วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๐๑	ดำรงตำแหน่ง เทศมนตรี

ต่อจากนั้นได้ดำเนินธุรกิจส่วนตัว ในระยะหลังสุขภาพทรุดโทรมลงมาก เริ่มล้มป่วยลงในตอนปลายปี ๒๕๐๑ ในที่สุดได้ถึงแก่กรรมอย่างสงบด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อวันที่

เสาร์ที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๒ เวลา ๑๓.๔๕ น. ณ บ้าน
เลขที่ ๑ ท.ท้ายบ้าน อ.เมือง จ.สมุทรปราการ
รวมอายุได้ ๖๖ ปี ๔ เดือน ๔ วัน

คุณพอ

การสูญเสียคุณพอไปเมื่อ วันเสาร์ที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๒ ลูก ๆ โศกเศร้าไม่มีการสูญเสียครั้งใดในชีวิตที่จะนำความอาลัย และความเศร้าโศกมาให้ได้เท่าครั้งนี้ การจากไปของคุณพอ แม้ว่าจะเป็นไปตามกฎธรรมชาติของโลกที่ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ได้ แก่พวกลูก ๆ ก็ยังต้องการให้คุณพอยุ่กับลูกนานกว่านี้ เนื่องจากคุณพอเป็นทั้งพ่อที่ลูก ๆ เคารพรัก และเป็นทั้งเพื่อนที่ลูก ๆ สามารถจะพูดคุยแสดงและขอความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับบุคคลในวัยเดียวกัน

ในชีวิตของคุณพอยุ่เป็นบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลทุกคน ไม่ว่าผู้ใดก็ตาม เมื่อมาขอความช่วยเหลือแล้วถ้าช่วยได้คุณพอจะช่วยเสมอ ด้วยความที่คุณพอเป็นผู้ที่โอบอ้อมอารี เช่นนี้คุณพอจึงมักสั่งสอนพวกลูก ๆ เสมอว่า ให้ลูกทุกคนมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ถ้าผู้ใดมี

ความเคียดแค้นซึ่งเราสามารถจะช่วยให้...
ความสมควร นอกจากนั้นแล้วคุณพ่อยัง เป็นผู้ที่มีกำลังใจเข้ม
แข็ง ออกทน แม้ในระยะหลังที่คุณพ่อเริ่มล้มป่วยลง ก็
ไม่ต้องการให้ลูกไม่สบายใจโดยจะบอกว่าสบายก็อย่าไป
ทานไม่ต้องลารบกวนผู้อื่น ไม่เคยจู้ หรือแสดงกิริยา
หงุดหงิดต่อลูก ๆ แต่ในทางตรงข้ามคุณพ่อก็จะใจที่อยู่เสีย
และพอใจที่ได้เห็นพวกลูก ๆ มีความสนุกสนานซึ่งจะทำให้
คุณพ่อเกิดความสุขขึ้นด้วย แต่ในที่สุดคุณพ่อก็ถึงแก่กรรม...
อย่างสงบด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อวันที่ ๕ เมษายน
๒๕๑๒ เวลา ๑๓.๔๕ น. ซึ่งลูก ๆ ทุกคนจะไม่สามารถ
ลืมวันแห่งการสูญเสียครั้งสำคัญนี้ได้เลยตลอดชีวิตของลูก

ขอให้อุสสผลบุญอันเกิดจากความดีงามที่คุณพ่อได้ประ
กอบไว้ในชีวิตของท่านรวมทั้งที่ลูก ๆ ทุกคนได้ปฏิบัติมา
และที่จะปฏิบัติต่อไปในภายหน้า จงเป็นนิทานสงส์ให้ดวง
วิญญาณของคุณพ่อไปสู่สุคติยังสัมปรายภพเทอญ

ท่านเป็นชาวพุทธหรือ?

“ภิกขุ บัณฑิตานันทะ”

ข้อเรื่องที่จะกล่าวกับท่านทั้งหลายนี้ เป็น
คล้ายกับคำถามต่อท่านทุกคนผู้เรียกตนเองว่าเป็น
ชาวพุทธ เพื่อให้เกิดความสำนึกขึ้นในใจของท่าน
เองว่า ฉันเป็นชาวพุทธแล้วหรือยัง? ปัญหา
คือไปว่า ความเป็นชาวพุทธนั้นเป็นกันอย่างไร เป็น
กันโดยวิธีใด เป็นเรื่องที่ต้องขบคิดเพื่อทำความเข้าใจกัน
เพราะคนส่วนมากมีความเข้าใจเขา
ประกาศตนว่าเป็นชาวพุทธ แต่การเป็นอยู่ของเขา
หาได้เป็นกันสมกับชื่อไม่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ
กันในแง่นี้ จึงใคร่ขอตั้งปัญหาและอธิบายความพอ
สมควรแก่เรื่อง อันจะนำความสว่างมาสู่ชีวิตของ
ท่านทั้งหลายบ้างตามควรแก่เรื่อง

เราชาวไทยทั้งหลายได้เรียกตนเองว่าเป็นชาวพุทธกัน
 เป็นดั่งนมาก เพราะคนได้เกิดมาภายใต้ร่มธงของพระพุท
 ศาสนา นับแต่ชนชาติไทยได้อพยพลงมาจากทางตอนใต้
 ของประเทศจีน เข้ายึดเอาพื้นแผ่นดินนี้เป็นที่อยู่อาศัยตั้ง
 หักฐานทำมาหากิน ในชั้นแรกก็ยังนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่
 เจริญทั้งหลายไม่ว่าในเมืองไทยหรือเมืองใดในโลกนี้เขานับ
 ถือกัน นั่นคือการถือผีต่างแะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทต่าง ๆ
 นั้นเอง แต่ในสมัยต่อมาเมื่อพระภิกษุในพระพุทธศาสนาผู้มี
 ความรักความเอ็นดูต่อชาวโลกทั่วไปได้เดินทางมาสู่ประเทศ
 ไทย ได้สั่งสอนชาวไทยให้เกิดความเชื่อในพุทธธรรม นับ
 แแต่บัดนั้นมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ พุทธศาสนากับชาติไทยก็ได้
 อยู่ร่วมกัน แม้องค์พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขของชาติ
 ก็ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงปฏิบัติตามหลักธรรมะของ
 พระพุทธองค์อย่างมั่นคง ทรงเชิดชูพระพุทธศาสนามากทุกวิถี
 ทาง อันเป็นการบูชาคำสั่งสอนของพระองค์พระพุทธเจ้าเป็น
 อย่างดี ชาติไทยเราได้พ้นจากปากเหยี่ยวปากกาของพวก
 แดงหาเมืองขึ้นมาได้ก็โดยพุทธธรรมโดยแท้ กวที่ชาว

ไทยเรายังมีความภูมิใจในการที่ได้เกิดมาเป็นคนไทยและได้
พบพระพุทธศาสนา

คำสอนในพระพุทธศาสนาที่พระบรมศาสดาได้ทรงชี้
แจงไว้ นั้น เป็นธรรมอันไม่ประกอบด้วยกาลเวลา คือ
เป็นสิ่งที่ควรนำมาปฏิบัติได้ทุกกาลทุกสมัยทุกประเภทบุคคล
เมื่อใครปฏิบัติตามแล้วย่อมได้รับผลจากการปฏิบัติเสมอ
พระธรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตของผู้ปรารถนาความ
สุขในทางใจ แต่เพราะความล่วงกาลมานาน คำสอน
อันดีที่ประกอบด้วยเหตุผลทั้งหมด ได้เปลี่ยนสภาพ
ไปบ้างเพราะสิ่งไม่ดีเข้ามาปะปน ก็สิ่งที่ไม่ดีนั้นเข้า
มาอย่างไร? เข้ามาเพราะคนโง่ ๆ ที่มีความรู้น้อย
เพราะขาดการศึกษา ไม่พยายามทำความเข้าใจให้
ซาบซึ้งในข้อธรรมที่ตนควรนำมาปฏิบัติ จึงได้เกิด
การหลงผิดนำเอาสิ่งที่ไม่ดีงามเข้ามาปะปนกับพุทธ
ธรรมอันบริสุทธิ์ ถ้าไม่จึงได้เป็นเช่นนั้นเล่า? ขอ
บอกว่า เพราะความต้องการในบางสิ่งบางประการ
ที่ไม่ดีไม่งามแต่ก็นำมาผลมาให้ผู้ปฏิบัติในเรื่อง

นั้น ๆ เช่นชาวพุทธโดยเฉพาะพระที่ทำตนเป็นหมอ
ประเภทต่าง ๆ ก็เพราะใครได้ในลาภผลนั่นเอง
ลาภสักการะเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายที่คอยทำลายสังขารให้
มัวหมอง พระภิกษุที่ด้อยไม่เห็นแก่ลาภจะต้องทำตา
ดัจจรรรม ต้องการลาภเพียงเพื่อรักษาไว้ซึ่งดัจจรรรมเท่า
นั้น พระที่คิดในรู้อย่างนี้จะเกิดมีความพอใจตามมีตาม
ได้ ในลาภสักการะ ความมัวหมองย่อมไม่เกิดขึ้นเพราะ
เรื่องนี้ ๆ

ในสมัยนี้ชาวไทยเราได้รับการศึกษาพอควร
แล้ว คนที่มีปัญญาพอจะเข้าใจเหตุผลหรือพอจะฟังเรื่องที่
ประกอบด้วยเหตุผลมีอยู่ ผู้สอนจึงควรจะได้ชี้แจงแสดง
เหตุผลกันเสียบ้าง อย่าปล่อยให้ชาวพุทธทำอะไรในทาง
ผิด ๆ อันอาจนำความเสื่อมโทรมมาสู่พระพุทธศาสนา การ
ที่จะเป็นได้ดังนี้ ผู้สอนธรรมจะต้องกล้าพูดความจริงให้คน
เข้าใจกันเสียบ้าง เพราะความจริงเท่านั้นจะช่วยกู้ความจริง
ไว้ได้ พุทธศาสนาคือตัวความจริงชั้นสูงสุด อันบุคคลผู้
รักความจริงควรจะทำให้ถึง

คำสอนในทางพุทธศาสนานี้ พระองค์สอนเรื่องอะไร
เป็นสิ่งที่ควรคิดควรทำความเข้าใจกันไว้บ้าง ถ้าจะพูดกัน
ให้เข้าใจในเรื่องนี้สักเท่าใด คำสอนของพระพุทธองค์
แบ่งออกได้เป็นสองตอน คือ :—

คำสอนสำหรับผู้จะอยู่ในโลกนี้อย่างแบบคน
ทั่วไปประการหนึ่ง เป็นคำสอนชั้นศีลธรรม
เป็นคำสอนที่ส่วนคล้ายคลึงกับคำสอนในศาสนา
อื่น ๆ จะต่างกันก็แต่เรื่องหลักการเล็ก ๆ น้อย ๆ
เท่านั้น เป็นคำสอนที่ทุกคนควรจะได้ปฏิบัติก่อน
เป็นการเตรียมตัวเพื่อก้าวไปสู่การปฏิบัติขั้นสูงต่อไป
ชั้นหนึ่ง คำสอนชั้นนี้ถ้าจะพูดอีกประการหนึ่งก็
เหมือนคอกกั้นสัตว์ไว้มิให้ตกไปสู่ความชั่วนั่นเอง

สูงขึ้นไปกว่านี้เป็นคำสอนประเภททำตนให้พ้น
จากทุกข์อย่างสิ้นเชิง จนกระทั่งอยู่ในโลกอย่าง
ชนิดที่ทุกข์กับเขาไม่เป็น แม้ชาวโลกเขาจะเป็น
ทุกข์เป็นร้อนอย่างไร ผู้ปฏิบัติธรรมชั้นสูงถึงที่สุด
แล้วหาได้มีความทุกข์กับใครไม่

นี่เป็นชนหนึ่งของพุทธศาสนาที่แตกต่างจากศาสนา
อื่น ๆ ทั่วไป และเป็นสิ่งที่ชาวโลกควรสนใจเป็นพิเศษใน
สมัยที่โลกนี้เต็มไปด้วยความยุ่งยาก

คำสอนในพุทธศาสนานั้น ถ้าจะพูดให้สั้น
ที่สุดก็กล่าวได้เหมือนกัน คือทรงสอนถึงเรื่อง
“ความทุกข์และการดับทุกข์ได้เด็ดขาด”
เรื่องความทุกข์และการดับทุกข์ได้เด็ดขาดเป็นคำ
สอนที่พระบรมศาสดาได้ประกาศอยู่เสมอ ทำไม
จึงทรงประกาศแต่เรื่องนี้ ก็เพราะทรงเห็นว่าเป็น
ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นปัญหาที่ควรคิดควรแก้ไข
โดยเร็ว เพราะชีวิตของชาวโลกทั่วไปมีปัญหาอยู่
ตรงความทุกข์นั่นเอง ขอให้ลองคิดดูก็พอจะมอง
เห็น การที่เราพยายามเรียนวิชาเพื่อแก้ทุกข์อัน
เกิดจากความไม่รู้ เราทำงานเพื่อแก้ทุกข์อันเกิด
จากความขาดแคลนสิ่งบริโภคนประจำวัน เราทำทุก
อย่างเพื่อแก้ไขปัญหาวีชีวิตในเรื่องนี้ทั้งนั้น ถ้า

สมมติว่าโลกนี้มีความสะดวกสบายดีทุกประการแล้ว
เราทั้งหลายก็มีกิจจน خواب ให้ลำบาก นี่เป็นเพราะ
ความยุ่งยากสลับซับซ้อนของความทุกข์อันมากมาย
นั่นเอง เราจึงหวังจน خواب กันด้วยประการต่าง ๆ
รวมความว่าต้องการแก้ทุกข์กันเท่านั้น แต่ความ
ทุกข์นั้นมีสองแบบคือทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจ
ทุกข์ทางกายเป็นเรื่องของกายล้วน ๆ แก้ได้โดย
อาศัยวัตถุมีประการต่างๆ ส่วนทุกข์อีกประเภทหนึ่ง
เป็นทุกข์ทางใจ ความทุกข์ในทางใจ เป็นเรื่องเกิด
เพราะความอยากความปรารถนาในสิ่งที่ใจต้องการ
เกิดเพราะความไม่รู้จักอิม ไม่รู้จักพอในเรื่องนั้น ๆ
มีความรู้สึกขาดแคลนอยู่ตลอดเวลา อย่างนี้ต้อง
แก้ด้วยการปฏิบัติธรรม อันจะช่วยให้ใจของผู้ปฏิบัติ
เกิดความรู้สึกว่าพอดีในสิ่งนั้น ๆ ปัญหาเฉพาะหน้า
จึงจะเบาบางลงไปได้ตามกำลังของผู้ปฏิบัติ พระ
พุทธศาสนาจึงเป็นยาแก้ทุกข์ชั้นนอก อันทุกคน
ควรใช้แก้ไขปัญหาชีวิตของตนโดยแท้ ท่านมีความ

ทุกข์หรือเปล่า ? ถ้ามีก็ลองใช้ธรรมในทางพุทธ
ศาสนาแก้ไขบ้างเถิด

ในสมัยนี้มีคนบางประเภทที่มีความคิดเขวออกนอก
ทาง คือมีความเข้าใจเสียว่า คำสอนเป็นดังไม่จำเป็น
สำหรับชีวิต คนเราก็นิยมใช้อย่างสมบูรณ์แล้ว กันนับว่า
เพียงพอ ความคิดแบบนี้เป็นความคิดประเภทวัตถุนิยมมาก
เกินไปสักหน่อย อันคนที่มีความคิดประเภทคิดในทางวัตถุนิ
ย่อมแสวงหาแต่ทางวัตถุถ่ายเดียวเลยกลายเป็นหาตัวของวัตถุ
ไม่มีทางที่จะพ้นจากความทุกข์ได้ นอกจากมีความเพิกเฉยไป
ตามวัตถุนั้น ๆ เท่านั้น ก็ความเพิกเฉยนั้นมันไม่มัววันจบวันพอ
ท่านจึงต้องเป็นหาตัวมันตลอดไป คนผู้เข้าใจเหตุผลของ
เรื่อง จึงได้แสวงหาธรรมเป็นดังระงับใจของตน ใช้ธรรมะ
เป็นอาหารของใจ ใจของเขาจึงสงบลงได้บ้าง แม้เราจะพูด
กันในขณะนี้ ๆ คนเราก็นิยมมีคำสอนเป็นหลักสูตรหาใจ
เพราะใจที่ไม่มีคำสอนนั้น เป็นใจที่ขาดกำลังหล่อเลี้ยง
เปรียบเหมือนเครื่องยนต์ที่ขาดน้ำมันเครื่อง เมื่อมีการเผา
ไหม้มากเกินไป ก็เกิดความเสียหาย อาจทำให้ผู้ใช้องค์แก่

ความตายก็ได้ ใจคนเราก็เหมือนกัน ธรรมะเป็นดังหล่อ
เลี้ยงใจ รักษาใจ ทำให้ไม่กำดั่งพอที่จะต่อต้านกับความ
ชั่วความร้ายได้ คนจึงต้องแสวงหาธรรมะไว้รักษาใจ ร่าง
กายของคนต้องมีอาหารหล่อเลี้ยงฉันใด ใจก็ต้องมีอาหาร
หล่อเลี้ยงฉันนั้นเหมือนกัน ร่างกายขาดอาหารก็ต้องผอม
แห้งตาย ใจขาดธรรมะก็ต้องตายจากความทุกข์ฉันนั้น ถ้า
ใครต้องการความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เราต้องมีธรรมะ
รักษาใจเสมอ ขอให้จำไว้ว่า ธรรมะเป็นอาหารรักษา
ใจให้สดชื่นอยู่ตลอดเวลา ท่านปรารภว่า... ฉันใดฉัน
นี้หรือไม่? ท่านคงต้องการ

ในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธ เราพบใจในการที่จะ
เป็นชาวพุทธกันอย่างแท้จริง ก็การเป็นชาวพุทธที่แท้
จริงนั้น เป็นกันที่ตรงไหนเล่า? เป็นกันตรงที่การ
กระทำในชีวิตประจำวันของคนนั่นเอง การกระทำ
เกิดจากความรู้อย่างไร ชาวพุทธจึงต้องทำการศึกษาหลัก
คำสอนของพระพุทธศาสนาให้เข้าใจถูกต้องตาม
ความเป็นจริง เมื่อเข้าใจถูกต้องแล้ว ก็ให้ทำการ

ปฏิบัติ การปฏิบัติหมายถึงการทำให้จริงในสิ่งที่ตนได้
ศึกษามาแล้ว เมื่อมีการปฏิบัติผลก็แก่ผู้นั้น ใน
หลักธรรมะจึงได้กล่าวไว้ว่า ปริยัติธรรม หมายถึงการ
ศึกษาทำความเข้าใจ ปฏิบัติธรรม หมายถึงการลงมือ
ปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้ศึกษามาแล้ว ปฏิเวธธรรม หมายถึง
การรู้แจ้งแทงตลอดในสิ่งนั้น ๆ เหตุผลย่อมเกี่ยวเนื่องถึง
กันในรูปอย่างนี้ ขอให้ท่านผู้รักความสงบพึงสนใจศึกษา
เกิด การศึกษาเป็นกิจเบื้องต้น การปฏิบัติเป็นกิจที่ควร
ทำต่อไป ส่วนผลอันจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัตินั้น เป็นสิ่ง
ที่จะเกิดมีในลำดับของการปฏิบัติโดยแท้ ผู้ปฏิบัติทุกคนพึง
เห็นผลของการปฏิบัติด้วยตนเอง ไม่ต้องไปเที่ยวถามใคร

ต่อไปจึงมาต้องพิจารณากันถึงเรื่องที่ว่า การที่จะ
เป็นชาวพุทธนั้น ควรทำอะไรบ้าง จึงจะชื่อว่าตนได้เป็นกับ
เขาแล้ว ในเรื่องนี้ก็ควรนำหลักของการกระทำของชาวพุทธ
มาพิจารณากันก่อน เพื่อให้เข้าใจตามความจริงในแง่ของ
หลักการและแง่ของการปฏิบัติ หลักประการแรกที่จะต้อง
พิจารณากันก่อน คือ :-

ความเชื่อ [ศรัทธา]

ในพระพุทธศาสนาก็เหมือนกับศาสนาอื่นทั่ว ๆ ไป คือผู้ปฏิบัติตามต้องมีความเชื่อก่อนเสมอ แต่ความเชื่อตามแบบของพุทธศาสนานั้นไม่เหมือนกับความเชื่อทั่วไป ในพระพุทธศาสนานั้นไม่มีการบังคับให้ต้องเชื่อ แต่มีการเสนอแนะให้พิจารณาให้เข้าใจก่อนแล้วจึงจะเชื่อลงไป เพราะเชื่ออะไรลงไปโดยปราศจากความเข้าใจนั้น เป็นความเชื่อที่ใช่ไม่ได้ทีเดียว อาจทำให้ผู้เชื่อกลายเป็นคนงมงายไปได้ง่าย แต่ถ้าได้พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนแล้วจึงจะเชื่อลงไป ความเชื่อก็ถูกต้องเรียบง่าย ไม่เป็นไปในทางอันจะชวนให้หลงใหลเป็นอันขาด หลักความจริงเป็นเช่นนั้น ในทางพุทธศาสนาจึงสอนให้มีความเชื่อและมีปัญญาควบคู่กันไปเสมอ ไม่ว่าจะพระมหากษัตริย์ ถ้ามีศรัทธาก็ต้องมีปัญญากำกับไว้ด้วยคู่กัน ทั้งนทมนกเพื้องช่วยให้มีความเชื่อแบบพอดี ๆ เท่านั้น เพราะเรื่องของความ

เชื่อเป็นเรื่องสำคัญมาก ใครมีความเชื่อถูกต้องทางปฏิบัติ ก็พุดยถูกต้องไปด้วย ใครเชื่อผิดทางปฏิบัติก็เผลอไป เช่นกัน ความเชื่อจึงจำเป็นและต้องมีปัญญากำกับไว้เสมอ

ในทางพุทธสอนให้ชาวพุทธเชื่ออย่างไร ?
ประการแรกก็สอนให้เชื่อต่อพระรัตนตรัยทั้งสามประการ คือรับเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่งของตน การถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งของชาวพุทธนั้นก็ต้องมีปัญญา เข้าประกอบ คือต้องรู้ว่า พระทั้งสามนั้นหมายถึงอะไร ควรเอามาเป็นที่พึ่งของตนได้อย่างไร

พระพุทธเจ้า เป็นผู้บริสุทธิ์ ครุวัตรชอบด้วยพระองค์เอง เป็นผู้พร้อมด้วยความรู้และปฏิบัติให้ถึงความรู้อัน ทำให้พ้นจากทุกข์ เป็นผู้เล็งเห็นมาตั้งแต่อดีตทางบรรพชา ทุกข์แก่ชาวโลก เป็นผู้แจ้งโลกตามสภาพที่มันเป็นจริง อย่างไร เป็นครูผู้ฝึกคนได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าผู้รับฝึกจักเป็นคนดำนัญญหรือคนชนชั้นสูง เป็นครูของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้ตน เป็นมิ่งขวัญทำหน้าทำนุแก่กรรมตั้งแต่อดีตถึงทุกวันนี้ เป็นลักษณะของพระผู้มีพระภาค พระองค์

ทรงเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยคุณงามความดีอย่างนี้ เราจึงถือเอา
 พระองค์เป็นที่พึ่ง คำว่า ถือเอาเป็นที่พึ่ง มิใช่หมายความว่า
 ว่าจะได้รับอะไร ๆ จากการพึ่งพระองค์หามิได้ แต่หมายความว่า
 เราถือพระองค์เป็นผู้นำทางในวิถีชีวิตของเรา เราปฏิญาณตนว่าจะเดินตามทางที่ทรงชี้ให้เดิน และ
 ยอมเดินตามทางนั้น ๆ อันทรงบอกให้เดินไป ความยอมรับ
 เอาคำสอนซึ่งเป็นทางเดินของชีวิตมาปฏิบัติเป็นการเชื่อพระ
 พุทธเจ้าประการหนึ่ง ผู้ที่ยอมรับเอาพระพุทธเป็นผู้นำทาง
 ของตนนั้น ต้องพยายามทำตนให้มีพระอยู่ในใจของคนเสมอ
 คือพยายามทำตนให้เป็นคนมีความรู้ ความตื่น ความเบิก
 บานด้วยการปฏิบัติธรรม ความรู้ หมายถึงปัญญา คือ
 พยายามศึกษาทำความเข้าใจในสิ่งที่ควรรู้ควรเข้าใจ อัน
 อาจเป็นแนวทางช่วยคนให้พ้นจากความทุกข์ ความตื่น
 หมายถึงการทำตนให้เป็นคนมีสติ เพราะสติเป็นธรรมที่
 ทำคนให้ตื่นตัวอยู่เสมอ คนมีสติเป็นผู้ไม่ประมาท เมื่อไม่
 ประมาทบาปย่อมไม่เกิดแก่ผู้นั้น แต่ถ้าเผลอสติไปเมื่อใด
 บาปย่อมเข้าจับทันที คนตื่นในพระธรรมวินัยนี้ จึงหมายถึง

คนมีสติประจำใจเสมอ นั่นเอง ส่วน ความเบื่อกับงาน นั้น
หมายถึงการทำให้มีสติปัญญะอยู่คู่กับสติในขณะ พุท
ทำ คิด สิ่งใด ก็มีควมรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาความเฉื่อยยอมไม่
เกิดแก่คนผู้มีการเป็นอยู่อย่างนี้ การฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้รู้
ผู้คน ผู้เบื่อกับงาน เป็นอาการของชาวพุทธในแง่ของการ
ปฏิบัติ ชาวพุทธควรพยายามทำตนไว้ในแง่ที่กล่าวนี้เสมอ ๆ
เพื่อป้องกันมิให้บาปเกิดขึ้นในใจ

อีกประการหนึ่ง คำว่า พุทธ นั้น เราหมายถึงความ
บริสุทธิ์อันเกิดจากการกระทำความดี ทำจนกระทั่งมี
ใจสะอาดผ่องแผ้ว ความบริสุทธิ์นี้เป็นคุณทางใจ เกิดเพราะ
การปฏิบัติชอบในแนวทางคือ ศีล สมาธิ ปัญญา อัน
เป็นทางนำไปสู่ความบริสุทธิ์ตามลำดับ ขณะใดชาวพุทธ
รักษาศีล ก็กล่าวได้ว่าเขาได้เดินตามทางไปสู่ความบริสุทธิ์
แล้ว เป็นความบริสุทธิ์ขั้นต้น ๆ เดินตามแนวสมาธิต่อไป
ก็ได้ความบริสุทธิ์ชั้นกลาง ดั้นไปอีกหน่อยหนึ่ง เมื่อใด
ผู้ปฏิบัติได้ก้าวถึงขั้นปัญญา คือการแก้ปัญหาในเรื่องความ
ทุกข์ในชีวิตประจำวันของคนจนเข้าใจแจ่มแจ้งตามทฤษฎีเป็น

จริง สามารถทำลายความยึดมั่นถือมั่นออกจากใจคนเดียว
ได้ เขาย่อมพบความบริสุทธิ์ชั้นยอด และไม่กลับมาสู่
ความเศร้าหมองอีกต่อไป พระพุทธองค์ย่อมสถิตอยู่ใน
ใจเขาตลอดเวลา และเขาได้กลายเป็นพุทธบุคคลไปแล้ว
โดยการปฏิบัติ ความเป็นพุทธะเป็นภาวะที่บุคคลผู้ไม่ดูหมิ่น
ตน มีความพยายามนั้นไม่ถอยหลัง จักเข้าถึงใจทุกคน
พระพุทธเจ้าที่เรากราบไหว้บูชา เป็นองค์พยานในการเข้า
ถึงความบริสุทธิ์อย่างนั้น ชาวพุทธเราจึงสมควรที่ถ้อยใน
การปฏิบัติตน อันจักถึงปลายทางดังที่กล่าวมาแล้ว

พระธรรมนั้น ที่แท้ก็หมายถึงทางเดินของกาย
วาจา ใจ เพื่อไปถึงจุดหมาย คือ ความเป็นพุทธะ
นั่นเอง ทางเดินที่พระองค์ชี้ไว้ให้เดินนั้น ได้แก่ทางอัน
ประกอบด้วยองค์แปดประการ เป็นทางเอกดายเดียวที่มุ่ง
ตรงไปสู่ความพ้นทุกข์อย่างแท้จริง เป็นทางที่เบียดกว้างอยู่
ตลอดเวลา ให้ผู้หวังต่อความพ้นทุกข์จักได้เดินไป ทางนั้น
มีดังนี้ คือ :-

๓. สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบ คือมีปัญญา
มองเห็นความจริงของชีวิตอันประกอบด้วยความไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาอยู่ตลอดเวลา หรือพูดอีกอย่างหนึ่ง
ว่า เห็นว่าทุกข์คืออะไร ทุกข์มาจากอะไร ทุกข์เป็นดังที่ดับ
ได้แล้ว และการดับทุกข์ได้นั้น ดับได้โดยวิธีใด มองเห็น
วิธีนั้น เห็นตามวิธีนั้นจนดับทุกข์ได้เด็ดขาด.

๔. สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ คือคิด
ถูกทาง เช่นคิดในอันที่จะออกจากกาม อันเป็นดังสร้าง
บ้านสร้างเรือน เป็นเรื่องก่อทุกข์ก่อเวร ทำความเกิดให้
มากออกไปจนไม่รู้ว่าจะดับเท่าใด เห็นกามเป็นภัย เป็นดัง
ไม่น่าปรารถนาพึงใจ เหมือนคนเห็นดังงูปรก แล้วก็ไม่
อยากเข้าใกล้ น้อย่างหนึ่ง

ประการที่สอง คิดในทางไม่เบียดเบียนใคร คือ
ไม่ผูกใจเจ็บแค้นใครด้วยอำนาจพยาบาท เพราะเห็นว่า
ความพยาบาทเป็นเรื่องก่อเวร คิดต่อกันไปเหมือนลูกโซ่
ไม่รู้จักจบสิ้น มองเห็นโทษของการจองเวรก่อพยาบาท
มองเห็นคุณของความปรานีประนอมยอมเข้าหากัน

เรื่องที่ยาวก็กลายเป็นสั้นไป เพราะรู้จักทำลายความ
พยายามในทางใจ

ประการที่สาม ความคิดในทางเมตตา ปรรณนา
ความดีความเจริญแก่บุคคลอื่น ไม่คิดเบียดเบียนกัน
ในทางกาย ทางทรัพย์สิน และในทางกาม เพราะมาคิดเห็นว่า
ชีวิต ทรัพย์สิน ถูกเมืงของใคร ๆ ก็ย่อมเป็นที่รักของเขา
การเข้าไปตัดทอนความรักความเจริญใจของบุคคลอื่นนั้น
ย่อมเป็นการไม่เหมาะไม่ควร มีความคิดเห็นนอกเขากเรา
ไว้เสมอ ๆ เรื่องยุ่งอันเกิดจากการเบียดเบียนกันก็ไม่มี คือ
หลักคำสอนของพระพุทธองค์ที่ว่า ความไม่เบียดเบียน
กันเป็นความสุขในโลก.

๓. สัมมาวาจา การพูดในทางที่ชอบที่ควร
คนเรามีปากมีลิ้นไว้สำหรับพูดจาติดต่อกัน การพูดกัน
ทำให้เกิดไม่วิฉดฉันท์ต่อกัน มีความรักใคร่กันเพราะ
พูดกันได้ แต่การพูดนั้นต้องมีสองทาง คือ พูดดีกับพูดร้าย
คนพูดดีได้สุข คนพูดร้ายได้ทุกข์ คนพูดดีปากหอม
คนพูดร้ายเป็นปากเหม็นตลอดเวลา ชาวพุทธควรรู้

ราคาของคำพูดที่ตนเปล่งออกไป แล้วพูดแต่คำอันดีงาม
ไว้เสมอ คำพูดที่ดีนั้น ต้องประกอบด้วยหลัก คือ พูดคำ
อ่อนหวาน พูดคำจริง พูดคำมีประโยชน์ พูดคำที่ทำให้
เกิดความสามัคคี แก่ผู้พูดและผู้ฟัง การพูดของผู้ที่ใดยึด
หลักไว้ปฏิบัติย่อมมีแต่ความเย็นใจอย่างเดียว ถ้าขาดไป
จากหลักแล้วมีแต่ความยุ่งโดยแท้ ผู้รักตนกลัวต่อภัยที่เกิด
จากการพูด จึงควรพูดแต่คำที่ดีเท่านั้น พระผู้มีพระภาคได้
ตรัสไว้ว่า อริยสาวกเมื่อมาพบกัน ก็ควรทำมิ
เพียงสองประการ ก็อย่างพระอริยเจ้า หรือพูด
ในสิ่งที่เป็นสัมมาวาจา การหนึ่งอย่างพระอริยเจ้านั้น
คือนิ่งไม่พูดแต่ทำรณทางใจ เป็นผู้ค้นคว้าอยู่ด้วยการมอง
เห็นความจริงอยู่ตลอดเวลา.

๔. สัมมากัมมันตะ หมายถึงการทำงานที่ชอบ
หมายถึงงานประกอบด้วยธรรมะ ไม่ทำงานให้เป็นการ
กระทบกระเทือนแก่ใคร ๆ งานในที่นี้ก็หมายถึงการกระทำ
ที่เป็นไปทางกาย ทางวาจา ทางใจ เป็นงานประเภทสุจริต
ไม่มีผิดกฎหมาย ไม่มีผิดศีลธรรม เช่นงดเว้นจากการฆ่า

การลัก การประพฤตินิดในทางกาม เป็นต้น การเป็นอยู่
ของผู้หนึ่งย่อมปราศจากโทษอันมั่นคงพิ้งติเคียน.

๕. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ
ฉรวม ชาวพุทธควรทำงานอาชีพตามหน้าที่ โดยถืออุคฺคมคติ
ว่า งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บัณฑิตสุข การงานของวัตถุ
ชาติทั้งดีประการ อันเรียกว่า ของแข็ง ของเหลว ดม
และความร้อน เป็นแรงงานที่สร้างชีวิตของคนเรา เรา
ทุกคนดำรงตนอยู่ได้ก็เพราะแรงงานเหล่านี้ ขณะใดแรงงาน
ส่วนใดขาดไป หรือเกินไปก็ย่อมเกิดโทษแก่ร่างกายได้
ความพอดีเท่านั้นจึงทำให้ร่างกายเป็นอยู่ได้ งานหมายถึง
ชีวิตอย่างนี้ เมื่อชีวิตมาจากแรงงานแล้ว ก็ควรใช้ชีวิต
ให้เป็นงานต่อไป ชีวิตที่มีงานทำเป็นชีวิตมีความ
หมายมีราคา ชีวิตที่ปราศจากงานเป็นชีวิต
ไม่มีราคา ราคาของคนอยู่ทำงานของตน
โดยแท้ ทุกคนจึงต้องทำงาน แต่งานที่ดกมี งานที่เฉย
ก็มี คนไม่ควรทำงานที่ดก ไม่ควรทำงานเฉยเป็นอันขาด
เพราะงานดกทำให้คนล้มตาย งานร้ายทำให้คนทุกข์ทน คน

ทำงานดีคือผู้รักคน คนทำงานชั่วคือผู้ทำลายคนโดยแท้ ใน
ทางพุทธศาสนา พระผู้มีพระภาคสอนให้ทำงานตลอดเวลา
และให้ทำอย่างจริง ๆ อย่าทำอย่างหัดหัดดองเป็นอันขาด
และงานนั้นต้องเป็นงานสุจริต ไม่เป็นการเบียดเบียนคน
เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน จึงควรทำงานที่สุจริต

งานอาชีพบางประเภทชาวพุทธเราไม่ควรจะ
ประกอบ เพราะเป็นการส่งเสริมความเลวร้ายของ
สังคม ทำให้สังคมที่พิการอยู่แล้ว พิการ์หนัก
ลงไปอีก เช่น งานดังต่อไปนี้ คือ:—

[๑] การสร้างโรงงานทำอาวุธ ขายเครื่องศาสตรา
อาวุธทุกประเภท

[๒] การสร้างการผลิตของเมามีประเภทต่าง ๆ
เช่น เหล้า ฝิ่น เฮโรอีน และสิ่งเสพติด
ให้โทษทุกชนิดอันทำคนให้เป็นโรคทางใจ

[๓] การเปิดสถานเร้าความกำหนัดของคน เช่น
สถานเต้นรำ สถานอาบน้ำ สถานที่ขายของ
ไม่ควร อันทำคนให้เสียผู้เสียคนไป

[๔] การหาถิ่นทางรับจ้างในทางกาม การเป็น
เจ้าของ การปล่อยตนให้เขาเปลื้องความ
กำหนด การล่อลวงหญิงมาเพื่อเมถุน ล้วน
เปิดช่องให้มีโรคติดต่อ ทำชาติประเทศ
ให้มีคนอ่อนแอด้วยประการต่าง ๆ เป็นทาง
เสื่อมของศีลธรรมทั้งนั้น

[๕] การขายมนุษย์ ดังที่มีการขายทาสในอเมริกา
ในสมัยก่อน เป็นการกระทำที่ผิดมนุษยธรรม

[๖] แม้มันต์ที่เลี้ยงไว้เพื่อฆ่าเป็นอาหาร ชาวพุทธ
ผู้เคร่งครัดก็ไม่ควรทำ เพราะคิดว่าเป็นการ
เบียดเบียนสัตว์เช่นเดียวกัน

อาชีพที่สุจริต เช่น การทำนา ทำสวน ค้าขาย
การทำราชการงานเมือง ถ้วนเป็นอาชีพชอบ เป็นอาชีพ
ที่ทุกคนให้คงตัวได้เป็นหลักฐานเช่นเดียวกัน เงินทองใด
ได้มาจากบาป เงินทองนั้นไม่ดี เงินทองใดได้มาจากบุญ
เงินทองนั้นเป็นดังมีราคา เป็นดังควรเก็บไว้สำหรับอุดหนุน
ต่อไป จำง่าย ๆ ว่า ชาวพุทธไม่แสวงหาความ

สุขบนความทุกข์ยากของบุคคลอื่น แต่
แสวงหาความสุขในทางที่จะให้คนอื่นเขามี
ความสุขด้วย พร้อมกันนั้นก็หาทางสละสุข
ส่วนตนเพื่อประโยชน์และความสุขส่วนรวม
เสมอ นี่เป็นการประพฤติชอบแท้.

๖. สัมมวาจา มะ หมายถึงความพยายามใน
ทางที่ชอบ คือ ทำความเพียรในทางใจ ในการที่จะระวัง
ไว้มิให้บาปอกุศลเกิดขึ้นในใจของตน เพราะอกุศลเป็นดัง
ทำใจให้เศร้าหมอง ก่อให้เกิดความทุกข์ภายในพิจารณา
เห็นว่ามันเป็นโทษโดยส่วนเดียว จึงได้พยายามบีตกันไว้
มิให้รื้อเข้ามารบกวนใจเป็นอันขาด แต่ในบางครั้งก็ยังมี
เจ้าตัวชั่วร้ายก็แอบแฝงเข้ามารบกวนใจได้ จึงต้องพยายาม
เอาออกเสีย โดยการพิจารณาให้รู้ว่าใจของตนเป็นอย่างไร
มีอะไรเข้าไปเกาะจับอยู่ในใจของตนบ้าง ดังนั้นเป็นโทษ
หรือเป็นคุณแก่ตน ถ้าเห็นชัดว่าเจ้ามารร้ายได้เข้าแอบอยู่
ในใจของตนแล้ว ควรพยายามเอาออกเสีย เหมือนคน

พยายามวิตน้อออกจากเรือของคน เพราะทราบชัดว่า ถ้าขึ้น
 ปล่อยไว้เรือของคนคงจมแน่ เมื่อได้พยายามปิดกั้นด้วยตัว
 ออกไปแล้ว ระวางมิให้มันขึ้นในใจของคนแล้ว ใจของ
 คนเราตามธรรมชาติต้องมีอะไร ๆ ไขว่เสมอ จึงต้องพยายาม
 สร้างด้วยดีต่อไปทุกเวลานาที ให้ความดีเกาะจับอยู่ในใจ
 เสมอ เมื่อความดีมีแล้ว ก็ควรได้รักษาความดีนั้นไว้
 ให้เหมือนเกดอร์รักษาความเค็มของมัน คนเราก็กต้องพยายาม
 ในด้านดี ๆ ไขว่เสมอ เพราะการพยายามทำดีไว้
 นั้น เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ชีวิตเป็นสิ่งที่มี
 ราคา จึงขอให้ชาวพุทธได้พยายามทำดีไว้เสมอเกิด
 ความดีจักษุรักษาท่านไว้เสมอไป แต่ถ้าท่านทำชั่ว ความชั่ว
 จักทำลายท่านได้.

๘. สัมมาสติ ความระลึกชอบ สติหมายถึง
 ความรู้ดีก่อนกระทำ ก่อนพูด ก่อนคิดอะไร ๆ ให้มีความ
 รู้ไว้ก่อนเสมอ ไม่ทำพูดคิดอะไรโดยขาดความรู้ดี เพราะ
 ตัวสติเป็นดังเห็นยวรางมิให้ความผิดพลาดเกิดขึ้น ผู้มีสติ
 จึงเป็นคนทำถูกเสมอ และสติเป็นดังจำเป็นในการประกอบ

กิจการงานทุกอย่างทุกประเภท กล่าวได้ว่า ถ้าปราศจาก
สติแล้วไม่ว่าจะทำอะไรย่อมนำความยุ่งมาให้คนได้เสมอ
การฝึกฝนในการทำสติจึงเป็นกิจควรทำ จะทำอย่างไรเล่า
ทำได้โดยหัดสำรวจใจของตนไว้ ทำอะไรก็คอยกำหนดไว้
เสมอ ๆ การงานที่ผิดพลาดก็ไม่มี ในหลักธรรมท่านสอน
ให้เจริญสติปัฏฐานสี่ประการ ผู้ปรารถนาจะเข้าใจพึงหา
อ่านได้จากหนังสือเหล่านั้น.

๔. สัมมาสมาธิ หมายถึงการตั้งใจมั่นชอบ
พูดเช่นคำ ๆ ก็หมายถึงการทำใจให้มันอยู่ในความดี
ความก้าวหน้า ความเจริญของงานของชีวิต ไม่ยอม
ทิ้งแนวทางที่ตั้งงามเสีย คิดอยู่เสมอว่าชีวิตของตนเกิดมา
เพื่อความดี มิได้เกิดมาเพื่อความชั่วร้าย การกระทำ
ความดีเท่านั้นเป็นกิจเป็นหน้าที่เป็นชีวิตของตนเอง ส่วน
ความชั่วทั้งหลายนั้น มิใช่สิ่งอันตนจะพึงกระทำ ที่เรียกว่า
ความตั้งใจมั่นในความดีหรือธรรมะ ในหลักธรรมขั้นสูง
ท่านสอนให้เจริญฌานสี่ประการ อันเป็นเรื่องยาวและยาว

หน้อย จึงไม่นำมาพูดไว้ในที่นี้ ผู้ใคร่ต่อการศึกษาพึง
แสวงหาอ่านได้จากที่อื่น ๆ อันมีอยู่ทั่วไป.

ธรรมะที่กล่าวมานี้เป็นทางเดินของชีวิต ใคร
เดินตามทางนี้ คนนั้นก็มีศีล สมาธิ ปัญญา ในตัวครบ
บริบูรณ์ เป็นคนรู้จักพึ่งตนเองได้ การพึ่งตนก็คือ
การพึ่งธรรมะนั่นเอง คนไม่ปฏิบัติธรรมะก็กล่าว
ได้ว่าเป็นคนไม่รู้จักพึ่งตนแท้ เมื่อไม่พึ่งตนด้วยการ
ประพฤติธรรมแล้ว ชีวิตของตนจักมีความหมาย
ที่ตรงไหนเล่า? ขอให้คิดดูเถิด การนำพระธรรม
เป็นแนวปฏิบัติสำหรับชีวิตของตน เชื่อว่าได้ถึง
พระธรรมว่าเป็นที่พึ่งแล้วอย่างแท้จริง ดังคำว่า
ธมฺมํ สรณํ กัจฉามิ ข้าพเจ้าถึงพระธรรมว่าเป็น
สรณะที่พึ่ง คือถือว่าพระธรรมเป็นทางเดินของ
ชีวิตแล้ว.

วัตนะที่สามคือพระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอย่างที่ดี
ของชาวพุทธ พระสงฆ์หมายถึงใคร เราพิจารณาได้จาก
คำสัตตสัรเรณิยคุณของพระสงฆ์ ที่กล่าวว่า สุปฏิปนโน

เป็นต้น แปลว่า พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติ
เป็นธรรม ปฏิบัติเพื่อออกจากความทุกข์ยาก ก็แสดงอยู่
ในตัวแล้วว่า พระสงฆ์คือการปฏิบัติ เทียบมาแต่ข้างต้น

พระพุทธ = ความบริสุทธิ์

พระธรรม = ทางเดินไปสู่ความบริสุทธิ์

พระสงฆ์ = การลงมือเดินไปตามทางนั้น

ชาวพุทธเรามีจุดหมายที่ความบริสุทธิ์ เราก็ค้นหา
ทางว่า จะไปถึงความบริสุทธิ์โดยวิธีใด พบทางแล้วคือ
สายเอกที่กล่าวมา จะชักช้าอยู่ทำไมอีกเล่า? ลงมือเดินตาม
ทางนั้นเถิด และลงมือเดินให้ดี ให้ตรงไป ให้มีความ
แน่วแน่ในการเดิน คือมีธรรมรักษากาย เดินเพื่อออกจาก
ความทุกข์ความร้อน เดินไปอย่างไม่หยุดยั้ง ก็คงถึง
จุดหมายได้แน่ ๆ ความจริงในขณะที่เดินอยู่นั้น ก็ได้รับ
ผลแล้ว คือมีพระสงฆ์อยู่ในใจ มีพระธรรมอยู่ในใจ และ
มีพระพุทธอยู่ในใจด้วย ทั้งสามรัตนฉันทประเสริฐได้มาตั้ง
มั่นอยู่ในใจของผู้ปฏิบัติแล้วอย่างนี้ ท่านกล่าวว่าท่านผู้มี
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในใจ ผู้นั้นไม่ไปต่อบาย

ภูมิ. ขบายอยู่ที่ไหนเล่า? อยู่ในใจของคนที่ทำชั่วนั่นเอง
ใครทำความชั่ว คนนั้นม็อบายในใจ ใครทำดี คนนั้นไม่มี
อบายอยู่ในใจ ขอให้เข้าใจตามนี้เถิด ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้
เป็นความเชื่อในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เรามาศึกษา
ในเรื่องอื่นกันต่อไป

ความเชื่อต่อไปคือความเชื่อในเรื่อง

กรรม อันเป็นความเชื่อที่สำคัญมาก เป็นความ
เชื่อในทางที่จะเป็นแนวพิสูจน์ว่าได้เป็นชาวพุทธแท้
หรือปลอมกันได้ง่าย ๆ จึงเป็นเรื่องควรพิจารณาทำ
ความเข้าใจกันให้ดี

ในสมัยนี้ชาวพุทธหลายส่วนไม่เชื่อในเรื่อง
ของกรรมที่ตนได้ทำไว้ และไม่เชื่อว่าผลที่ตนกระทำ
นั้นก่อให้เกิดอะไร ๆ แก่ตน หลักคำสอนที่ว่า
ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นหลักที่เรามีได้
พิจารณาให้เข้าใจถ่องแท้ แต่ไปเชื่อเรื่องอื่นกัน
เสียมาก จึงได้เอาชีวิตไปฝากไว้กับดวงดาวบ้าง
กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์บ้าง กับเครื่องรางของขลังบ้าง อัน

การน้อมใจไปเชื่อในรูปเช่นนั้น หาเป็นความเชื่อ
ที่ถูกตรงตามแบบของพระพุทธพจน์ไม่ พระสงฆ์
เราที่ส่งเสริมให้คนเชื่อออกนอกทางก็เป็นผู้มีส่วนใน
การทำลายพุทธศาสนาด้วยเช่นเดียวกัน เราจึงควร
สนใจศึกษากันให้ดีในเรื่องนี้ เพราะชีวิตของเรา
ขึ้นอยู่กับ การกระทำโดยแท้ เป็นเรื่องของตนเองบ้าง
เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ บ้าง แต่ส่วนใหญ่เนื่อง
จากการกระทำของคนก่อนเสมอ ในทางธรรมจึงสอนไว้ว่า
ความบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะคน ใครจะทำใคร
ให้บริสุทธิ์หรือเศร้าหมองนั้นหาได้ไม่ พระพุทธภาษิตข้อนี้
ก็มั่งคั่งอยู่แล้ว เป็นการปฏิเสธอยู่ในตัวแล้ว ว่าอะไร
ทั้งหมดเกิดจากการกระทำ มิได้เกิดจากอำนาจอะไร ๆ กด
บันดาลให้เป็นไป ชาวพุทธจึงควรเอาชีวิตของตนไปฝากไว้
กับการกระทำของคนดีกว่า อย่าเอาไปเที่ยวฝากไว้กับเทวดา
ผีต่างที่ไหนเลย เพราะถึงนั้น ๆ ทั้งหมดไม่เคยมีส่วนและจัก
ไม่มีส่วนกระทำให้ใครดีหรือร้ายเป็นอันขาด การกระทำ
ของคนเท่านั้นสร้างอะไร ๆ ให้แก่คน ชีวิตของคนขึ้นอยู่กับ

กับการกระทำของคนโดยแท้ เราทำไว้อย่างใดก็ได้ผลเป็น
อย่างนั้น การหนีจากผลอันคนได้กระทำไว้แล้วนั้นเป็นดัง
เหล็กอวิสัย คนผู้รักคนจึงควรระวังการกระทำของตน การ
ระวังการกระทำก็เหมือนระวังถึงผลของการกระทำไปด้วย
ในตัว.

ทำไมคนเราจึงขาดความเชื่อในเรื่องนี้ ประการ
แรกทีเดียวเนื่องจากเขามีความเข้าใจผิดทาง คือเข้าใจว่า
ผลที่เกิดจากการกระทำนั้นต้องปรากฏเป็นวัตถุและได้ทันที
เช่นถ้าใครทำดีก็คงได้ผลเป็นวัตถุเช่นเงินทองเป็นต้นในทันที
ถ้าใครทำชั่วก็เสียผลเช่นเสียเงินทองในทันที ถ้าไม่ปรากฏ
ผลดังกล่าวนี้ เขาก็คงนึกว่าผลไม่มี ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่ว
ไม่ได้ชั่วไปเสียแล้ว นี่เป็นความเข้าใจเราประการหนึ่ง
อีกประการหนึ่ง การกระทำของบุคคลบางประเภท เช่น
นักการเมืองผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ได้กระทำการทุจริต
มีประการต่าง ๆ เขากลายเป็นคนมั่งมีเงินทอง มีพวกพ้อง
มีความเป็นใหญ่ อยู่ในตำแหน่งสูง คนอื่นมองแล้วก็คิด
ผิดว่า นายคนนั้นเขาทำชั่วทำไมจึงได้ดี เขานึกว่าคอยู่ที่

ความมั่งมีเงินทอง ยศและอำนาจเป็นต้น ความจริงเรา
จะเห็นว่า คนมีเงินคนมีอำนาจคนมีพวกพ้องจะเป็นคนดีเสมอ
ไปนั้นย่อมไม่ถูก คนบางคนมั่งมีเพราะความดกปรกต์มาก
เหมือนกัน ความดีความชั่วมิได้เกี่ยวกับเงินทอง แต่มัน
เป็นเรื่องของความดีความชั่วล้วน ๆ เท่านั้น คำสอนที่ว่า
ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จึงหมายถึง ทำดีได้ความดี ทำชั่ว
ก็ได้ความชั่วนั่นเอง ต้องดีความให้ชัดลงไปอย่างนี้ ทำดี
ได้ความดีในทางใจก่อน เช่นผู้หนึ่งคิดจะทำทาน พอคิด
เท่านั้นใจเริ่มดีแล้ว ทำตามที่ดีคิด ใจดีมากขึ้นอีก ทำ
เสร็จแล้วใจก็ดีมากขึ้น ความชั่วในทางเห็นแก่ตัวหายไป
ในด้านความชั่วมักเหมือนกัน ใครคิดทำชั่วก็ได้ความชั่ว
ในใจแล้ว -งมมือทำตามที่ดีความชั่วมักขึ้น ทำแล้ว
ความชั่วก็หมกหมมขึ้นมาอีก นี่เป็นผลที่ปรากฏแก่คนทุกคน
ใครทำใครก็ได้ทั้งด้านดีและด้านเสีย ส่วนผลที่เกิดมาทาง
จิตนั้น เป็นผลพลอยได้เกิดตามมาจากการกระทำ อาจเร็ว
ก็ได้ หรืออาจจะช้าไปก็ได้ สุดแล้วแต่กำลังของการกระทำ
ของคน เพราะคนเรากระทำกรรมแล้ว มิได้นึกถึงผล

ทางใจ แต่กลับไปนึกถึงผลทางวัตถุอย่างเดียว ครั้นผลทาง
วัตถุไม่เกิดก็คงนึกเดี่ยวว่าไม่เป็นไร เรื่องที่ตนทำคงไม่ให้ผล
แล้ว ก็เกิดกำเริบกระทำการชั่วหนักลงไปทุกที นี่เป็น
ความเสียหายที่เกิดแก่บุคคลทั่วไปในเรื่องเกี่ยวกับหลักกรรม
จึงใคร่ขอเตือนให้เข้าใจกันใหม่ ใครทำอะไรก็ควรได้
อย่างนั้นในทางใจเสมอ ถ้าเข้าใจตามหลักก็เป็นทางช่วย
คนให้พ้นบาปได้ประการหนึ่ง

คำว่า กรรม หรือ กัมมะ ตัวแรกเป็นรูปต้นตอทุก
ตัวหลังเป็นรูปบาป ทั้งสองคำแปลว่า การกระทำ แต่การ
กระทำในที่นี้มิได้หมายถึงการกระทำที่เป็นอยู่ตามปกติ ต้อง
เป็นการกระทำที่เกิดจากความตั้งใจ อันเรียกว่าเจตนา ดัง
พระบาลีว่า เจตนาหิ ภิกฺขเว กัมมํ วทามิ เรากล่าว
ความตั้งใจว่าเป็นกรรม การกระทำที่มีความตั้งใจเป็น
กรรม ถ้าไม่มีความตั้งใจเป็นเพียงกิจยาเฉย ๆ การกระทำ
ที่มีความตั้งใจก่อให้เกิดวิบากหรือผลจากการกระทำในทาง
ใจ ถ้าสักแต่ว่ากิจยาเกิดผลเพียงกิจยาตอบ เป็นผลทาง

ร่างกายเท่านั้น หากเกิดผลในทางด้านจิตใจไม่ จึงควร
จำง่าย ๆ ว่า

กรรมไม่มีเจตนาคือกิริยา เกิด กิริยาตอบ

กรรมมีเจตนาคือกรรม เกิด วิบากคือผลทางใจ

และก่อให้เกิดอะไรต่อไปอีกมาก ตัวอย่างเช่น เราเดินไป
ไม่เห็นมด ไม่มีเจตนาจะทำให้มันตาย แต่ทำไปเหยียบ
มันตาย การกระทำเช่นนั้นเป็นกิริยา เกิดผลให้มดตายไป
อันเป็นกิริยาตอบ แต่ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อใจของผู้
กระทำเลย แต่ถ้าเราเดินไป เห็นมดไต่อยู่เหยียบอยู่ เกิด
อาการโกรธขึ้นในใจ และแกล้งเหยียบย่ำให้มันตาย อย่างนี้
การกระทำมีความตั้งใจ เมื่อตั้งใจก็มีบาปในใจแล้ว กรรม
ที่ทางไปเป็นกรรมฝ่ายบาป และบังเกิดผลเป็นบาปในใจอีก
อย่างนี้เป็นกรรมแท้ เราจะทราบว่าการกระทำของคุณ
จะเป็นบุญหรือเป็นบุญก็รู้ได้ ของ เอง รู้ได้
เองว่าตนมีความตั้งใจขนาดไหน และเอนเอียงไป
ทางไหน ท่านผู้ทำก็ทราบว่า ใจของตนเป็นบุญ
หรือบาป นั่นแหละแท้

เมื่อได้ศึกษามาดังตอนนั้นแล้ว ท่านก็ทราบได้ว่าชีวิต
ย่อมเกี่ยวข้องกับกระทำอยู่เสมอ ผลที่เกิดขึ้นในวิถี
ชีวิตของคน ก็ย่อมเกิดมาจากการกระทำของคน
เอง อนาคตของชีวิตจึงขึ้นอยู่กับกระทำเป็น
ส่วนใหญ่ ความสุข ความทุกข์ ความมั่งมี ความ
ยากจน ความเป็นคนมีโรคหรือไม่มีโรค ก็มาจาก
การกระทำของคนทั้งนั้น แต่คนเราส่วนมากไม่ค่อย
ได้คิดถึงในแง่นี้ เพราะปกติของมนุษย์ทั่วไป มัก
คิดว่าตนไม่มีความผิด ความผิดมาจากสิ่งอื่นต่างหาก
เขาจึงฝากชีวิตไว้กับสิ่งภายนอก น่าสงสารชาวพุทธ
ที่ยังไม่เขลามากหลาย ที่เอาชีวิตของตนไปฝากไว้
กับผี—เทวดา—เสือเมือง ต้นไม้ใหญ่น้อย อันคน
เข้าใจว่า จะช่วยคนได้ ทั้ง ๆ ที่สิ่งเหล่านั้นไม่เคย
ช่วยใครเลย บางคนก็นึกว่า โรคกรรมของคนไม่ดี ทำ
อะไรก็ไม่เว้น ผู้หลักผู้ใหญ่ไม่รอบใจอย่างโน้น อย่างนี้
ล้วนแต่เป็นการพูดการกิดออกนอกทางไปทั้งนั้น เมื่อคน
ไปให้สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวมานั้น แสดงว่าเขาไม่มีความเชื่อ

ในเรื่องกฎของกรรม และเป็นคนไม่เคยคิดพึ่งตนเอง คอย
แต่จะพึ่งถึงภายนอกตลอดเวลา ไม่เคยพิจารณาถึงเรื่อง
การกระทำของตน จึงไม่พบความบกพร่องของตน ผลที่สุด
ก็แก้ไขตนเองให้เรียบร้อยไม่ได้ กลายเป็นคนมีความคิด
ในทางเดียมากชั้น ผลที่สุดอาจเสียคนไปก็มี

ความเชื่อประเภทเหลวไหลต่าง ๆ ดังกล่าวมา
ได้ทำคนให้ยุ่งยากในหลายด้าน ชาวพุทธผู้มีปัญญา
จึงควรจะได้ศึกษาอย่างรอบคอบ แล้วปลดปล่อยตน
ออกจากความเชื่อประเภทเหลวไหลนั้น ๆ บางคนก็มีความ
กลัวว่าถึงเหตุนั้นจักให้โทษ ทำคนให้ได้รับความทุกข์
ร้อนด้วยประการต่าง ๆ จึงต้องเข้าไปประจบประแจง
อ่อนหวานต่อสิ่งนั้น ๆ เป็นการพูดเอาเอง ว่าเขาเองทั้งนั้น
โดยเนื้อแท้แล้ว ถึงเหตุนั้นไม่เคยรับรองอะไรกับผู้เข้าไปขอ
แม้แต่น้อย แต่ความเขลาเช่นนั้นแหละก่อเรื่องขึ้นในตน ถ้า
เราเชื่อมั่นว่า กรรมที่เราทำเท่านั้น จะทำเราให้เป็นอย่างนั้น
อย่างนี้ จิตใจก็จะมั่นคง และมีความเป็นตัวเองมากขึ้น
กว่าปกติ

ต้องคิดดูสักเล็กน้อย ในเรื่องซึ่งเราเปรียบกันความ
คิดดีทั้งหมดที่เรา ถ้าถึงหนึ่งขวบขวาก็จะพอประโยชน์
ให้แก่ประชาชนได้จริง ๆ แล้ว มนุษย์เราก็คงไม่ขาดจากสิ่ง
ที่ตนประสงค์ ใครอยากมีอยากได้อะไรก็จะไปขอเขาได้
ตามความต้องการ มนุษย์ก็ไม่ต้องทำงานมาก ทำเพียง
คืนเข้าไปจุตรูปเทียนบูชาต่อเทพเจ้า หรือคั่งดังที่เรานับถือ
เราก็คงได้ความประสงค์ โดยเฉพาะในสมัยนี้ ดั่งดากินเน
มีออกอยู่ทุกหัววัน ถ้าถึงสักดีก็ขออาจช่วยให้ได้ คนก็
คงร่ำรวยไปตาม ๆ กันมิใช่หรือ ถ้าเช่นนั้นความจริง
คนบวชก็ไม่ต้องไปโรงพยาบาล พอไม่สบายก็ไปหาหมอ
ให้รอน้ำมนต์ให้แทนนรกอะไรก็ได้ แต่มันไม่พอเราก็คงหา
หมอ ต้องซื้อหมารักษาโรคของตน การถือสิ่งเหล่านี้จึง
เป็นเรื่องโง่เขลาโดยแท้ ชาวพุทธจึงไม่ควรทำตนให้โง่เขลา
ในทำนองนั้น แต่ควรทำตนให้ฉลาดในเหตุผล ไม่ไปเที่ยว
กราบไหว้สิ่งไม่ควรกราบไหว้ อันเป็นการกระทำของเด็ก ๆ
ผู้เขาคือความจริงเท่านั้น

ในเรื่องเกี่ยวกับดวงศาราศีก็เช่นเดียวกัน มันห้าม
 ฤทธิเดชทำคนให้ตีหรือฆ่าได้ไม่ มันเป็นเรื่องของผู้ทำเท่านั้น
 หมออยู่รำนานในการทำนายก็ยังเคราะห์ร้ายได้ ความจริง
 เรายังไม่มีใครร้าย เพราะสามารถตรวจคราถึงการโคจร
 ของดาวได้ดี และสามารถทำนายดวงชะตาของผู้อื่นได้ด้วย
 แต่ตนเองไม่สามารถทำนายตนเองได้ เพราะวิถีของมนุษย์
 มิได้ขึ้นอยู่กับดวงดาว หากขึ้นอยู่กับกรรมที่ทำของตนเอง
 พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ประโยชน์ย่อมล่วงเลย
 คนพาลผู้มัวไปนั่งนับดวงดาวในท้องฟ้าเสีย
 ประโยชน์เป็นทุกข์อยู่ในตัวแล้ว ดวงดาว
 ในท้องฟ้าจะทำอะไรได้” พุทธภาษิต^๕เป็นการชี้
 อยู่ในตัวแล้วว่า พระพุทธองค์ไม่ส่งเสริมการเป็นหมอดูของ
 ศิษย์ของภคาค^๖ แต่ต้องการให้ทุกคนเป็นหมอดูการกระทำ
 ของตนเอง ผิดถูกแค่ไหน และทำการแก้ไขด้วยตัวเอง

ก. ไปกราบไหว้พระพุทธรูป อันเป็นรูปเปรียบ
 แทนพระบรมพุทธรูปเจ้า หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่า แทนความ
 ละเอียดของสิ่งต่าง ๆ อันมีอยู่ในพระทัยของพระองค์ เรา

เข้าไปไหว้พระกราบพระ เป็นการเข้าไปหาความดีจากพระ
มิใช่เข้าไปขอให้พระช่วยเราหามีได้ พระท่านสอนให้เรา
ทุกคนได้ช่วยตัวเอง โดยการปฏิบัติตามคำสอนของพระ
เพราะฉะนั้นการเข้าไปกราบพระ ก็เพื่อโน้มน้ามน้อมเอารูปพระ
มาเป็นดังเคียนใจ ให้ได้นึกถึงความดีงามของพระ และ
ทำตนให้ดีงามตามพระไปด้วย อย่างนี้เป็นการไหว้พระได้
พบพระ และทำพระให้เกิดขึ้นในใจของคน เราก็กลาย
เป็นคนมีพระ

ส่วนบุคคลที่เข้าไปไหว้พระอีกแบบหนึ่ง คือไหว้พระ
โดยนึกว่าพระพุทธรูปเป็นดังวิเศษมีอำนาจมาก ถ้าจะขอ
อะไรก็จะได้จากท่าน เขาเหล่านั้นจึงเข้าไปทำการขอด้วย
วิธีตั้งคิ้วบ้าง เดี๋ยวท่ายโดยประการอื่น ๆ บ้าง ซึ่งล้วน
แต่เป็นความเขลาทั้งนั้น ถ้าพระพุทธรูปท่านพูดได้ ท่านคง
บอกว่า ลูกเอ๊ย ทำไมเจ้าจึงมาทำอย่างนี้ พ่อมิได้
สอนให้เจ้าทำอย่างนั้นเลย แต่สอนให้เจ้าทำดีแล้ว
เจ้าจะได้ดี สุขทุกข์เสื่อมเจริญอยู่ในตัวเจ้าแล้ว
เจ้าจงมองเข้าไปภายในตัวของเจ้า เจ้าจะรู้ติดตาม

ความเป็นจริง อย่างมาสนักระบอกให้เป็นการเสีย
เวลาเลย จงหันเข้าทำการแก้ไขปรับปรุงตัวของเจ้า
เองเถิด ถ้าพระพุทธรูปเจราได้ ท่านคงจะเจราออกมา
ในรูปร่างนี้ แต่เพราะพระท่านไม่พูด และศิษย์ของพระ
เห็นแก่ดามเด็ก ๆ น้อย ๆ เดี่ยวด้วย เรื่องจึงไปกันใหญ่โค
ธธาวพุทธรูปทั้งหลายจึงทำความเข้าใจถูกกันเดี๋ยวที่เกิด อย่า
ได้กระทำอะไรในทางผิดทางเดี๋ยวจะไปอีกเลย จงศึกษา
ธรรมะให้เข้าใจ จงพยายามปฏิบัติตามทางธรรมนั้น ๆ ท่าน
ก็จะพบเองว่าชีวิตของท่านเป็นอย่างไร อย่าลืมนะว่า ชีวิต
ของคนขึ้นอยู่กับกระทำของคนแท้ ๆ ไม่มีสิ่งใด
อะไรมาดลบันดาลให้ใครเป็นอะไรได้เลย พระผู้มี
พระภาคของชาวเราทั้งหลาย ก็ทรงเป็นเพียงผู้รับบอกทาง
ให้เราเดินเท่านั้น การเดินตามทางนั้นเป็นหน้าที่ของเราเอง
ใครเดินก็ถึงปลายทางเอง ใครไม่เดินคั่นนั้นก็ไม่ถึงจุดหมาย
เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านจะมีธุระอยู่ทำไมเล่า? จงรีบเดินตามทาง
เถิด ดั่งมีคำขึงสำหรับชีวิตของท่านกำลังรอท่านอยู่ข้างหน้า
แล้ว การเดินทางไปหาสิ่งนั้นเป็นงานรีบด่วนของท่านทุกคน
พระผู้มีพระภาคตรัสเตือนว่า

ถ้าจะทำได้ จงทำดีอย่าช้า เพราะการ
ชักช้าอยู่ ใจของท่านจักตกไปสู่บาปเสีย
ธรรมชาติจิตของมนุษย์นั้นคนรณ กลับกลอก
รักษายาก ห้ามยาก ถ้าไม่พยายามห้ามไว้ มันจะ
ตกไปสู่บาปง่ายที่สุด ผู้หวังความสะอาด สว่าง สงบ
จึงควรรีบทำกิจอย่างไม่ชักช้า.

ข้อควรทำในตอนนี้

๑. ชาวพุทธถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
๒. ชาวพุทธ เชื่อนั่นในกฎของกรรม ทำดี
ได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
๓. ชาวพุทธยอมให้พระพุทธเป็นผู้นำทางชีวิต
ถือเอาพระธรรมเป็นแนวทางของชีวิต ถือ
เอาพระสงฆ์เป็นบุคคลตัวอย่างผู้นำทาง
ชีวิต และเดินตามแบบพระสงฆ์ตลอดไป
๔. ชาวพุทธจะไม่กราบไหว้สิ่งใดอื่นที่ชาว
โลกถือว่าขลังศักดิ์สิทธิ์

๕. ชาวพุทธจะไม่เชื่อในชะตาชีวิตของหมอบอก แต่เชื่อว่าตนเองสร้างอนาคตให้แก่ชีวิตของตนเอง
๖. ชาวพุทธเวลามีความทุกข์แก้ไขความทุกข์ที่ตนเอง ไม่เที่ยววิ่งไปหาหมอดูให้เสียเวลาเปล่า ๆ
๗. ชาวพุทธถือว่าความบังเอิญไม่มี มีแต่สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ ปราศจากเหตุผล จะเกิดขึ้นไม่ได้ เหตุที่แท้อยู่ที่การกระทำของตนเอง
๘. ชาวพุทธไม่มีพิธีเสดาะเคราะห์แบบหมอดู แต่เสดาะตรงกันหาเหตุให้พบ แล้วตัดเหตุนั้นเสีย
๙. ฤกษ์ยามบามดีสำหรับชาวพุทธไม่มี มีแต่ทำดีทำให้เวลาดีขึ้น ทำชั่วก็ทำให้เวลาชั่วขึ้น ดีชั่วมิได้ขึ้นอยู่กับเวลา แต่ขึ้นอยู่กับกระทำเท่านั้น.

สิ่งที่ชาวพุทธควรหลีกเลี่ยง

ชาวพุทธคือผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานในทางธรรม ย่อมมีความประสงค์ที่จะทำให้พ้นทุกข์ และประสงค์ที่จะช่วยเพื่อนฝูงให้พ้นจากทุกข์ด้วย อะไรเป็นความทุกข์ไม่เป็นที่ชอบใจของคนก็ย่อมไม่ทำดังนั้นแก่บุคคลอื่น คือมันในอุดมธรรมที่ว่า :—

“ถ้าความทุกข์ไม่เป็นที่ชอบใจของเจ้า
เจ้าอย่าได้ทำให้ใครๆ เป็นทุกข์เป็นอันขาด”

อันการที่ไม่ทำใครให้เป็นทุกข์นั้น ผู้ปฏิบัติตนในธรรมพึงทราบเสียก่อนว่า อะไรเป็นทุกข์ อะไรควรหลีกเลี่ยงออกให้ห่างไกล จึงควรขอแนะนำไว้ในที่นี้บ้าง คือ :—

๑. การดื่มของมึนเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความ
ประมาท เช่นมหรี เหล้า ของหมักดองที่มีเมา
มาก ๆ ผื่น กัญชา รวมทั้งเฮโรอีน อันเป็นถึงเสพติดให้
โทษที่แพร่หลายในสมัยนี้ เป็นดังต้องห้าม ชาวพุทธควร

งคเณนจากการเสพรองเสพคิตมันเมาทุกชนิด เพราะเหตุ
อะไรเล่า? เพราะตั้งเสพคิตทำให้คิต ยากที่จะทิ้งออกได้
เป็นสิ่งที่ร่างกายไม่ต้องการเลย หากแต่ผู้นั้นไปฝึกหัดเสพ
เพราะความคะนองบ้าง เพราะความอยากทดลองบ้าง ผด
ที่ตุ้ดคิตคงอมแถมทั้งไม่ได้ ก่อให้เกิดโทษอย่างหนัก ขอ
อนุโมทนาต่อรัฐบาลคณะปฏิวัติ ที่ได้คัดค้านใจเด็กการราย
ฉิ่น เพราะเหตุว่าเป็นโทษแก่ประเทศชาติอย่างร้ายกาจ ฉิ่น
เป็นสิ่งที่น่ากลัวได้ว่าไม่มีแล้วตามกฎหมาย นอกจากพว
กใจอ่อนบางคนยังแอบเสพอยู่เท่านั้น สิ่งที่จะพกกันอย่างเปิดเผย
และทั่วไป โดยถือว่าเป็นสิ่งนำความสุ่มมาสู่ผู้คิมมากคือสุรา
มีประเภทต่าง ๆ และมีการโฆษณาขายกันอย่างครึกโครม
ในวิทยุและโทรทัศน์ เป็นเหตุให้เยาวชนของชาติจำกัญนิค
คิดว่าเป็นของดี แล้ววิเสพกันเป็นการใหญ่ อันนำความ
เสื่อมโทรมมาสู่ชีวิตและการงานมากมาย ภัยอันตรายที่เกิด
จากการคิมเหล่านี้นั้นมาก พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสไว้ทั้งใน
สัจจนคังและสัจจนธรรม ชาวพุทธเราควรคังคกันม้อย ๆ แต่
ถ้อยกันนัยที่ตุ้ดโดยเฉพาะในรัชที่ห้า สัจจนธรรมท่านก็ว่าเป็น

เป็นอบายมุข เป็นบ่อเกิดแห่งความเสื่อมความเสียหายมี
ประการต่าง ๆ เช่น

๑. เป็นเหตุให้เสียทรัพย์ (โดยมิได้
รับผลตอบแทนคุ้มค่า)

๒. เป็นเหตุให้เกิดโรคในทางกายทางใจ

๓. เป็นเหตุให้ก่อการทะเลาะวิวาทต่อกัน

๔. เป็นเหตุให้ไม่รู้จักรละอาย

๕. เป็นเหตุให้ถูกคนคึดุหมั่นเกลียดชัง

๖. เป็นเหตุให้ทอนกำลังปัญญา

ทั้งหมดนี้เป็นโทษที่เกิดจากการดื่มของเมาประเสริฐ
แม้ของเมาประเภทอื่นก็มีโทษเช่นเดียวกัน

ในสมัยนี้ถึงแต่คิดประเภทเฮโรอีน อันเป็นเหตุที่ทำให้
ทำมาจากฝิ่น ให้โทษแก่ผู้สูบมากกว่าฝิ่นทั้งสามสิบเท่า
ถ้าใครไปริหัดสูบเข้า แม้เพียงดองสามครั้ง ก็จะมีพิษอย่าง
หนัก และเป็นเหตุให้ชวนรวยร่ำมาสูบเพื่อนำมาแก้ความ
กระหาย ถ้าเราไม่มีเงินจะซื้อหา เราก็ทำความคิดได้ง่าย
เพราะคนพวกนี้เป็นคนใจอ่อน ไม่สามารถเพียรขวนขวาย

รู้จักของคนไว้ได้ เขาจึงทำอะไร ๆ ในทางเสียได้ง่ายที่สุด
เด็กหนุ่มเสียคนไปเพราะสิ่งเหล่านี้มากแล้ว ขอให้พ่อแม่
ครูอาจารย์ได้โปรดช่วยกันระมัดระวังในเรื่องนี้สักหน่อยเถิด

๒. การพนันทุกประเภท นำความเสื่อมโทรมมาสู่
ประชาชนและประเทศชาติอย่างหนัก เป็นอภัยมุขอีก
ประการหนึ่งที่นำภัยอันตราย เพราะคนผู้มัวเมาในการ
พนันแล้ว เขาต้องหาโอกาสเล่นกันเสมอไป ไม่ที่ใดก็ที่ไหน
เขาไม่มีหวัหิดในทางก้าวหน้าในประเภทอื่น นักการพนัน
ไม่คิดทำมาหากินในทางสุจริต เพราะนิสัยของเขาเป็นคน
มั่วง่าย ติดในความสบายเสียแล้ว เคยกลายเป็นคนขี้เกียจ
ในการทำงาน จึงได้พบความจริงว่า การพนันทำคนให้ไม่
ก้าวหน้าในชีวิต คนขี้เกียจมักชอบการพนัน เพราะเขาคิด
ว่า การพนันเป็นทางให้ร่ำรวยไว ได้เงินมาโดยมิต้อง
ทำงานหนัก แต่ความจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ นักการพนัน
ไม่มีทางร่ำรวย การพนันไม่ทำให้เกิดผลิตผลภายในประเทศ
ประเทศใดมีนักการพนันมาก ประเทศนั้นก็มีทางเสื่อมมาก
ฝรั่งนักปกครองเมืองขึ้น มักปล่อยให้พลเมืองใน

เมืองขึ้นได้เฝ้าการพนันกันตามชอบใจ เพราะถ้าประชาชน
หมกมุ่นกับการพนันแล้ว เขาไม่คิดถึงอนาคตของประเทศ
ชาติ เขาก็คงตกเป็นทาสของประเทศอื่นตลอดไป รัฐบาล
ที่คิดหวังความเจริญของประชาชน ย่อมไม่ส่งเสริมการพนัน
ทุกวิถีทาง การพนันเป็นบ่อเกิดของอาชญากรรมเสมอ
เพราะเมื่อเราแพ้หนักเข้าก็ต้องระโมยกันตะ ในคำบดหนึ่งมี
การเบียดเบียนชนวิญญูเพียงอาทิตย์เดียวเท่านั้น วัชรองราชว้าน
แฉกนั้นหายไปดังหกตัว ใครมาเอาไป พวกนักเลงชนวิญญู
นั้นเองมาเล่นพนันวิญญูและพ่ายแพ้การพนัน จึงได้ถักวัชรอง
เพื่อนบ้าน ในคำบดใดมีการพนันมาก การฉกฉกฉกน้อย
ก็พลอยมากไปด้วย การพนันอาจทำให้คนบางคนมีรายได้อีก
แต่ทำให้อีกหลายคนสูญเสียรายได้อีก การทำมาหากินก็ไม่
ก้าวหน้าแม้สักอย่าง บางคนกล่าวว่าการเล่นไก่เป็น
การส่งเสริมการเลี้ยงไก่ เป็นการเพิ่มพันธุ์ไก่ วัชรองไม่เป็น
ความจริงเลย เพราะคนเลี้ยงไก่จะเอาใจใส่แต่ไก่ชนตัว
เดียว พวกเลี้ยงวัชรองก็เอาใจใส่กับวัชรองตัวเดียว เขาปฏิบัติ
วัชรองมากกว่าปฏิบัติต่อพ่อของคนเลี้ยงอีก คนเลี้ยงไก่ชน กับ

เร้าคันน้ำดื่มรยาไก่ ขยานวดไก่แฉ้วขังกรงไว้กตางแคค
 คนเองนั้ดู ถ้ามีเพื่อนมาหากัดต้นทนกัันก็อดดุ่มไก่ จนควัน
 เทียงก็มีได้ทำงานการอะไร เย็นก็ทำอย่างนั้น ฉั้ไก่เร้า
 ถึงใจจนหมดเวลาทำงาน ไก่ตัวเดียวทำตายงานแฉะเวลา
 ให้หมดไปโดยมิได้ประโยชน์คุ้มค่า แฉะยังก่อให้เกิดโทษ
 อักหลายตถาน พระผู้มีพระภาคจึงตรัสสอนไว้ในติคาโตวาท
 สูตรว่า :—

๑. เมื่อชนะย่อมก่อเวร
๒. เมื่อแพ้ย่อมเสียดายทรัพย์สินที่เสียไป
๓. ทรัพย์สินย่อมฉิบหาย
๔. ไม่มีใครเชื่อถือยักค่า
๕. เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อน
๖. ไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย

[จาก—นวโกวาท]

* เป็นโทษที่เกิดจากการพนัน ชาวพุทธผู้หนักแน่นใน
 ธรรมจึงเห็นว่าเป็นโทษโดยด่วนเดี๋ยว ควรงดเว้นจากการ
 พนัน ไม่ควรส่งเสริมให้มีการพนันไม่ว่าในกรณีใด ๆ

ใครตั้งเสริมให้มีการเล่นการพนันก็ดี เล่นการพนันเองก็ดี
ผู้พนันเดินอยู่ที่ปากเหวของความเสื่อมแล้ว ของใดก็ตก
ให้ตัวเดินห่าง ๆ จากทางนั้น ๆ เสียเถิด

การดื่มเหล้าหรือเสพของเมาทุกประเภทเป็น
เหตุให้เสื่อม

การเล่นการพนันทุกประเภทเป็นเหตุให้เสื่อม
ผู้รักดีจึงหนีไกลจากความเสื่อมทั้งสอง
ประการนี้

ชาวพุทธที่ด้อยมงดเว้นเด็ดขาดจากความชั่ว
ทั้งสองประการนี้ มีเรื่องพูดออกมาก แต่กระดาก
จำกั๊ ขอบุติไว้เพียงนี้ก่อน.

ขอความเป็นคนดีโดยการประพฤติธรรม
จงมีแต่ท่านผู้อ่านทั่วกัน เทอญ.

พระโสภณคณาภิบาล

๑๔ ม.ก. ๑๔

